

Uitdagingen voor lerarenopleiders bij het integreren van onderzoekend vermogen

Marloes van Dijk, marloes.vandijk@hsmarnix.nl

Belinda Ommering, belinda.ommering@hu.nl

Lisette Munneke, Marjolijn Peltenburg, Miranda Timmermans

Onderzoekend vermogen

Studenten opleiden tot leerkrachten die kunnen omgaan met complexe beroepssituaties en daarbij gebruik maken van onderzoekend vermogen.

- Meer nodig dan alleen een onderzoekersrol
- In staat zijn om onderzoekend vermogen in te zetten in de dagelijkse praktijk om handelingskennis te creëren

→ Een geïntegreerde leerlijn onderzoekend vermogen nodig

Onderzoekend vermogen

“Het vermogen om in professionele situaties *vast te kunnen stellen waar adequate handelingskennis ontbreekt* en deze ontbrekende kennis met *passende grondigheid* te kunnen *creëren én bruikbaar te maken* binnen en samen met een professionele context”

Hebben van onderzoekend vermogen betekent dat een professional:

1. Vast kan stellen wat hij/zij niet kan en weet;
2. Op basis van relevantie en context onderbouwd kan beslissen hoe om te gaan met deze ontbrekende kennis (opzoeken, uitzoeken of onderzoeken);
3. Op een systematische, methodische manier een onderzoeksvraag kan beantwoorden met een bij de context passende grondigheid;
4. Het resultaat hiervan bruikbaar maakt binnen de eigen beroepssituatie in samenwerking met betrokkenen.

Casus van Lin

Tijdens stillezen merkt Lin op dat niet alle leerlingen in groep 7 voor een langere tijd achtereen geconcentreerd kunnen lezen. Ze weet niet zo goed wat ze hieraan kan doen. Haar mentor vertelt dat niet iedereen even gemotiveerd is en vraagt Lin na te denken over hoe ze leerlingen kan ondersteunen.

Opzoeken Googelen hoe je leesmotivatie kunt bevorderen → Lin probeert een leesbingo uit in de klas.

Uitzoeken Artikelen lezen over oorzaken en twee verschillende aanpakken: boeken laten kiezen passend bij het leesniveau & opdrachten geven na het lezen van een boek aansluitend bij de interesses van leerlingen. Lin kiest voor aanpak 2.

Onderzoeken Naast het lezen ook in gesprek met leerkrachten van andere groepen over hun ervaringen. Lin komt tot de conclusie komen dat ze weinig weet over de redenen waarom de leesmotivatie laag is. Onderzoeksvraag opstellen: *“Welke factoren beïnvloeden de leesmotivatie van de leerlingen in groep 7?”* Lin kijkt in het leerlingvolgsysteem en zet een vragenlijst in om achter de interesses van de leerlingen te komen. Samen met haar mentor bedenkt ze een plan van aanpak en observeert ze de leerlingen.

Marnix Academie

Onderzoekend vermogen in de gehele VT-bachelor

→ Geïntegreerd in de curriculumvernieuwing,
richting programmatisch toetsen

→ Geïntegreerd in de afstudeeropdrachten
van het *oude* curriculum

→ Focus van dit onderzoek

Onderzoeksvraag

Welke uitdagingen komen lerarenopleiders tegen bij het integreren van onderzoekend vermogen in de afstudeerfase?

Methode

Semigestructureerde interviews met 13 leraren opleiders van 7 afstudeerprofielen

Interviews

Transcripten

Selectie
tekstfragmenten
met uitdagingen

Clustering tot
categorieën

Clustering tot 3
hoofdthema's

Drie grote thema's

»»» Curriculumontwikkeling en beoordeling van onderzoekend vermogen

»»» Supervisie-gerelateerde vraagstukken

»»» Nieuw en oud denken over onderzoek en onderzoekend vermogen

“Leg ik de lat te hoog, of leg ik hem nu te laag, of leg ik hem precies goed. Ik denk dat daar mijn onzekerheid vaak zit.”

Curriculumontwikkeling en beoordeling van onderzoekend vermogen

- De leerlijn onderzoekend vermogen ontbreekt
- Welke eisen stel je aan onderzoekend vermogen in de afstudeerfase?
- Hoe onderzoekend vermogen te beoordelen?

“En die willen we ook nog een beetje vasthouden die kwaliteit. We zijn zo bang als we die structuur en instrumenten niet meer, aanbieden... Weet je, dan hebben we geen kwaliteit.”

Supervisie – gerelateerde vraagstukken

- Optimaal startpunt inzetten van onderzoekend vermogen
- Lage niveau van studenten van studenten op het gebied van onderzoekend vermogen
- Hoe begeleiding op maat bieden?
- Keuze maken tussen bieden van ruimte en sturing
- Meerwaarde onderzoekend vermogen erkennen door studenten
- Studenten gemotiveerd krijgen en houden

“Dat is natuurlijk niet altijd betekenisvol voor deze student. Want een advies kan wel heel interessant zijn voor de school, maar niet altijd voor de student.”

Nieuw en oud denken over onderzoek en onderzoekend vermogen

- **Methodische grondigheid vs. praktische relevantie**
- **De rol van ‘onderzoeken’**
- **Conflicterende visie en verwachtingen van de praktijkschool**
- **Hoe ga je om met eigen handelingsverlegenheid?**

Conclusie

- Lerarenopleiders omarmen onderzoekend vermogen, maar het blijft uitdagend om dit te vertalen naar de dagelijkse onderwijspraktijk
- Lerarenopleiders (h)erkennen dilemma's, maar kiezen nog niet altijd bewust en gegrond > gebaseerd op praktische keuze
- Complexe omgeving doet beroep op eigen onderzoekend vermogen

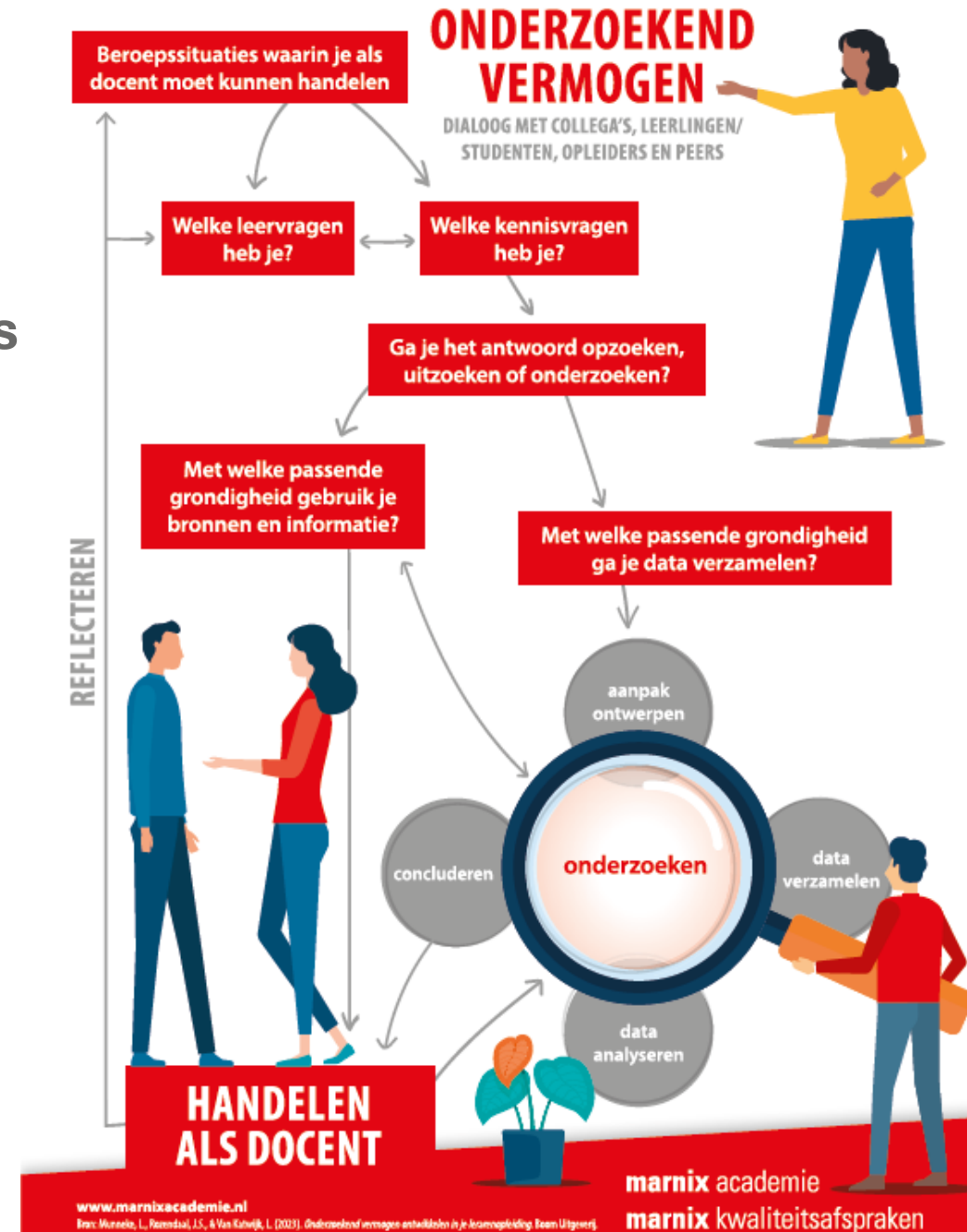
Wat betekent dit voor het handelen van lerarenopleiders?

- Samenwerken aan een gedeeld begrip van onderzoekend vermogen
 - Gedeelde visie
 - Gedeelde taal

- Ontwikkelen van het onderzoekend vermogen van lerarenopleiders zelf

Hoe doen we dat bij de Marnix Academie?

- Inzet van docent-experts in docententeams
- Gebruik van een poster Onderzoekend Vermogen
- Boek 'Onderzoekend vermogen ontwikkelen in je lerarenopleiding' van Lisette Munneke en collega's (2023)

Bedankt!

Marloes van Dijk, marloes.vandijk@hsmarnix.nl

Belinda Ommering, belinda.ommering@hu.nl

Bronnen

Munneke, L. (2024). Over de sandwich en de satéprikker: onderzoekend vermogen als kerncompetentie van onderwijsprofessionals. *Tijdschrift OnderwijsPraktijk Studies*, 2. DOI:10.54657/TOPS.14349

Munneke, L., Rozendaal, J.S., & Van Katwijk, L. (2023). *Onderzoekend vermogen ontwikkelen tijdens je lerarenopleiding*. Boom Uitgevers.